

Dosar nr. 2ra-136/19

Prima instanță: Judecătoria Strășeni, sediul Central (jud: D.Croitor)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud: I.Țurcan, I.Cotruță, N.Simciuc)

DECIZIE

6 martie 2019

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componența:

Președintele ședinței, judecătorul:

Judecătorii:

Tatiana Vieru

Maria Ghervas

Nina Vascan

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Ala Cojocari,

în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ala Cojocari împotriva Consiliului raional Strășeni, Președintele raionului Strășeni și Comisia specială de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilitate ale represiunilor politice cu privire la recunoașterea ilegalității refuzului, anularea parțială a procesului-verbal și a deciziei, stabilirea și încasarea compensației suplimentare și încasarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 6 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău prin care s-a respins apelul declarat de Ala Cojocari și s-a menținut hotărârea din 21 iunie 2017 a Judecătoriei Strășeni, sediul Central,

c o n s t a t ă :

La 7 decembrie 2016, Ala Cojocari a depus cerere de chemare în judecată împotriva Consiliului raional Strășeni, Președintele raionului Strășeni și Comisia specială de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilitate ale represiunilor politice cu privire la recunoașterea ilegalității refuzului, anularea parțială a procesului-verbal și a deciziei, stabilirea și încasarea compensației suplimentare și încasarea cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii a indicat că, bunei săi Gavril Botnari și Efimia Botnari, precum și tatăl său Severian Botnari au fost supuși represiunilor politice și ulterior reabilitați ca victime ale represiunilor politice.

Prin hotărârea din 10 octombrie 2012 a Judecătoriei Strășeni, s-a constatat faptul confiscării ilegale a următoarelor bunuri ce le-au aparținut și anume bunuri imobile: casă de locuit, sarai, gardurile din împrejurimi, poartă, terenuri arabile, livezi, ș.a., bunuri mobile: pături, covoare, oglinzi, mobilă, cuverturi, căldări, scaune, mese, veselă, haine, butoaie, animale din gospodărie, roadă din livezi și câmpuri.

Totodată s-a constatat confiscarea bunurilor: teren arabil cu suprafața de 100 ha, livezi diferite 0,30 ha, plantații de viță de vie 12 ha, roadă de mere de pe suprafața de 0,30 ha livadă, roadă de viță de vie de pe suprafața de 12 ha, roadă de grâu în pârg de pe 30 ha, roadă de secară în pârg de pe 25 ha, roadă de floarea soarelui de pe 15 ha, roadă de ovăz în pârg de pe 30 ha.

A menționat că, în baza raportului de evaluare a proprietății imobiliare, întocmit de Oficiul Cadastral Teritorial, aceste bunuri au fost apreciate la suma de 1 100 686 de lei.

Întru executarea hotărârii din 10 octombrie 2012, Consiliul raional Strășeni a adoptat avizul la proiectul de decizie nr. 4/16, precum și nota informativă, iar ulterior prin decizia nr. 4/16 din 02 octombrie 2013 s-a aprobat spre plată doar suma de 732 624,00 de lei, pe motiv că nu au fost acceptate sumele ce țin de roada rămasă pe terenurile aflate în posesia beneficiarilor, deoarece nu a fost prezentată dovada de apartenență a terenurilor și nu sînt clare metodele de estimare a cantității roadei pretinse, fapt ce încalcă în mod vehement dispozitivul hotărârii din 10 octombrie 2012.

A considerat că, Consiliul raional Strășeni invocă lipsa unor dovezi pe marginea unui litigiu finalizat, cauzând în acest fel imixtiuni asupra forței unei hotărâri judecătorești.

La 18 august 2016, a depus cerere la Comisia specială prin care a solicitat restituirea compensației suplimentare în mărime de 381 400,00 de lei pentru roadă rămasă.

Prin răspunsul recepționat la 7 septembrie 2016, comisia i-a refuzat în restituirea valorii bunurilor confiscate, deoarece, scoaterea terenului arabil și roadei rămase din circuitul civil nu au nici o legătură cu represiunile politice.

La 6 octombrie 2016, a depus cerere prealabilă privind anularea refuzului Președintelui raionului Strășeni nr. 477 din 5 august 2016 ca fiind ilegal și contrar hotărârii din 10 octombrie 2012.

La 8 noiembrie 2016, a luat cunoștință cu răspunsul nr. 630 din 3 noiembrie 2016, prin care i s-a refuzat în satisfacerea cererii pe aceleași motive invocate în răspunsul nr. 477 din 5 august 2016, semnat de Președintele raionului Strășeni.

A solicitat Ala Cojocari prin cererea inițială și prin cererea de completare a obiectului acțiunii, a recunoaște ca fiind ilegale refuzul nr. 477 din 5 septembrie 2016, nr. 630 din 3 noiembrie 2016; anularea pct. 2 din dispozitivul procesului-verbal nr. 29 și pct. 2 din decizia nr. 29 din 22 august 2013 a Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilitate ale represiunilor politice, în partea neacceptării pozițiilor ce țin de roada pretinsă în sumă de 381 400 de lei. De asemenea a mai cerut obligarea Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilitate ale represiunilor politice și Consiliul raional Strășeni la stabilirea compensației suplimentare în sumă de 381 400 de lei; încasarea de la Consiliul raional Strășeni a sumei de 381 400 de lei și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 21 iunie 2017 a Judecătoriei Strășeni, sediul Central, s-a respins ca tardivă acțiunea înaintată de Ala Cojocari privind anularea pct. 2 din dispozitivul procesului-verbal nr. 29 din 22 august 2013 și pct. 2 din dispozitivul deciziei nr. 29 din 22 august 2013 ale Comisiei speciale de examinare a cererilor de

restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilite ale represiunilor politice, obligarea stabilirii compensației suplimentare și încasarea din contul Consiliului raional Strășeni a compensației în sumă de 381 400 de lei; s-au respins ca neîntemeiate cerințele Alei Cojocari privind recunoașterea ca fiind ilegale refuzurile nr. 477 din 5 august 2016 și nr. 630 din 3 noiembrie 2016 a Președintelui raionului Strășeni, precum și încasarea cheltuielilor de judecată.

Prin decizia din 6 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău, s-a respins apelul declarat de Ala Cojocari și s-a menținut hotărârea din 21 iunie 2017 a Judecătoriei Strășeni, sediul Central.

La 23 noiembrie 2018, Ala Cojocari a declarat recurs împotriva deciziei din 6 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău.

În motivarea recursului a indicat că, a făcut cunoștință cu procesul-verbal și decizia nr. 29 din 22 august 2013 a Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilite ale represiunilor politice după ce a primit răspunsul nr. 630 din 02 noiembrie 2016, iar concluzia instanțelor judecătorești precum că a făcut cunoștință în ziua adoptării lor, este una greșită.

Recurenta Ala Cojocari consideră, că instanțele nu erau în drept să respingă ca tardive cererile pe motivul contestării prealabile cu depășirea termenului, ci doar în măsura în care adresarea în instanță a fost tardivă.

A indicat, că instanțele ierarhic inferioare nu au examinat legalitatea procesului verbal nr. 29 și a deciziei nr. 29 din 22 august 2013, rezumându-se la respingerea cererii pe motiv de tardivitate.

Concluziile instanțelor inferioare sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei și normele de drept material și procedural, care au fost aplicate eronat la emiterea soluției. Cererea de chemare în judecată a fost depusă cu respectarea normelor legale ce țin de procedura prealabilă și respectiv termenul legat de aceasta.

A solicitat Ala Cojocari, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe cu pronunțarea unei noi hotărâri prin care acțiunea să fie admisă integral.

Examinând recursul declarat de Ala Cojocari, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează următoarele.

În conformitate cu art. 431 alin. (2) din Codul de procedură civilă, asupra admisibilității recursului decide un complet din 3 judecători.

Conform art. 434 alin. (1) din Codul de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Curtea de Apel Chișinău a pronunțat decizia contestată la data de 6 iunie 2018, care a fost expediată în adresa participanților la proces la data de 10 iulie 2018. Însă, la materialele cauzei lipsesc date privind recepționarea acesteia. Astfel, recursul declarat de Ala Cojocari la 23 noiembrie 2018, este în termen.

În conformitate cu art. 439 alin. (2) din Codul de procedură civilă, după parvenirea dosarului, un complet din 3 judecători decide asupra admisibilității recursului, dispune expedierea copiei de pe recurs intimatului, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii obligatorii a referinței timp de o lună de la data primirii acesteia. În cazul neprezentării referinței în termenul stabilit, admisibilitatea recursului se decide în lipsa acesteia.

La 8 decembrie 2018, Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimațiilor copia cererii de recurs, cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței.

La 10 ianuarie 2018, Consiliul raional Strășeni a depus referință prin care a solicitat respingerea recursului declarat de Ala Cojocari ca fiind neîntemeiat.

Prin încheierea din 6 februarie 2019 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Ala Cojocari s-a considerat admisibil, fiind transmis pentru a fi examinat în fond.

În conformitate cu art. 441 din Codul de procedură civilă, în cazul în care recursul este considerat admisibil, un complet din 5 judecători examinează fondul recursului.

Conform art. 442 alin. (1) Cod de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărârii atacate, fără a administra noi dovezi.

Potrivit art. 444 Cod de procedură civilă, recursul se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele recursului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a admite recursul declarat, de a casa decizia din 6 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată, din următoarele considerente.

Potrivit art. 445 alin. (1) lit. c) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul, să caseze integral decizia instanței de apel și să trimită cauza spre rejudecare în instanța de apel o singură dată dacă eroarea judiciară nu poate fi corectată de către instanța de recurs.

Conform art. 432 alin. (4) Cod de procedură civilă, săvârșirea altor încălcări decât cele indicate la alin.(3) constituie temei de declarare a recursului doar în cazul și în măsura în care acestea au dus sau ar fi putut duce la soluționarea greșită a cauzei sau în cazul în care instanța de recurs consideră că aprecierea probelor de către instanța judecătorească a fost arbitrară, sau în cazul în care erorile comise au dus la încălcarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului.

Conform art. 239 din Codul de procedură civilă, hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată.

Art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă prevede că, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

Conform art. 241 alin. (1) și (5) Cod de procedură civilă, instanța judecătorească adoptă hotărârea în numele legii. În motivare se indică: circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei privitoare la aceste circumstanțe, argumentele invocate de instanță la respingerea unor probe, legile de care s-a călăuzit instanța.

După cum urmează din actele cauzei, înaintând prezenta acțiune, Ala Cojocari a solicitat de a fi recunoscut ca ilegale refuzurile Președintelui raionului Strășeni nr. 477 din 5 septembrie 2016 și nr. 630 din 3 noiembrie 2016; anularea pct. 2 din

dispozitivul procesului-verbal nr. 29 și pct. 2 din decizia nr. 29 din 22 august 2013 a Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilite ale represiunilor politice, în partea neacceptării pozițiilor ce țin de restituirea valorii roadei; de a obliga comisia și Consiliul raional Strășeni la stabilirea compensației suplimentare și încasarea sumei de 381 400 de lei.

Instanța de fond, prin hotărârea din 21 iunie 2017, menținută prin decizia instanței de apel din 6 iunie 2018, a respins ca fiind tardive cerințele privind anularea pct. 2 din dispozitivul procesului-verbal și pct. 2 din dispozitivul deciziei nr. 29 din 22 august 2013 ale Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilite ale represiunilor politice, obligarea la stabilirea și încasarea unei compensații suplimentare pentru roada rămasă în valoare de 381 400 de lei.

Totodată, s-a respins ca neîntemeiată cerința privind recunoașterea ilegală a refuzurilor Președintelui raionului Strășeni nr. 477 din 5 septembrie 2016 și nr. 630 din 3 noiembrie 2016.

Ambele instanțe au indicat că, Ala Cojocari a cunoscut despre procesul-verbal și decizia nr. 29 din 22 august 2013, precum și despre decizia Consiliului raional Strășeni nr. 04/16 din 2 octombrie 2013 din ziua în care acestea au fost pronunțate și a fost aprobată lista beneficiarilor de compensații privind restituirea bunurilor confiscate persoanelor supuse represiunilor politice, cu eșalonarea pe un termen de 5 ani, prin care s-a stabilit Alei Cojocari compensația în sumă de 732 624 de lei, pe care a primit-o.

Verificând argumentele invocate în recurs, în raport cu materialele cauzei, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că, anterior, prin hotărârea din 7 iulie 2011 a Judecătoriei Strășeni, s-a repus Ala Cojocari în termenul de adresare și s-a obligat Comisia specială de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilite de pe lângă Consiliul raional Strășeni, de a primi și a examina cererea depusă de Ala Cojocari privind restituirea bunurilor sau de recuperare a valorii acestora, care au aparținut represaților reabilitați Gavril Botnari și Efimia Botnari (f.d.25-28).

Prin hotărârea din 10 octombrie 2012 a Judecătoriei Strășeni, s-a constatat faptul confiscării ilegale a bunurilor imobile, bunurilor mobile și roada de mere de pe 0,30 hectare de livadă, roada de viță de vie de pe 12 hectare, roada de grâu în pârg de pe 30 hectare, roada de secară în pârg de pe 25 hectare, roada de floarea soarelui de pe 15 hectare și roada de ovăz în pârg de pe 30 hectare (f.d.40-43).

Prin pct. 2 al procesului-verbal nr. 29 și pct. 2 al deciziei nr. 29 din 22 august 2013 ale Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperarea valorilor acestora victimelor reabilite ale represiunilor politice, s-a acceptat parțial cererea Alei Cojocari, s-a acceptat evaluarea bunurilor imobile și mobile, cu excepția poziției ce ține de roada pretinsă în sumă de 381 400 de lei, pe motiv că dosarul nu conține probe elocvente despre suprafața terenurilor aflate în posesia familiei Botnari și nu sunt clare metodele de estimare a cantității roadei. S-a acceptat achitarea compensației valorii bunurilor confiscate Alei Cojocari, succesor al represatului Gavril Botnari în sumă de 732 624 de lei cu reeșalonare pe 5 ani (f.d.70).

Însă, din procesul-verbal, nu se atestă faptul că Ala Cojocari a fost prezentă la ședința Comisiei, iar din extrasul procesului-verbal nr. 4 al ședințelor Consiliului raional Strășeni din 27 septembrie 2013 și 2 octombrie 2013, se constată că la ședința ordinară au participat 39 de invitați, cu mențiunea „lista se anexează” (f.d.11-17).

Această listă nu a fost prezentată și anexată la materialele cauzei nici la examinarea cauzei în instanța de fond și nici cea de apel. Instanțele s-au limitat și au indicat că Ala Cojocari a cunoscut despre actele contestate din ziua în care acestea au fost pronunțate. Însă, nu au indicat prin ce se confirmă acest fapt și la dosar nu se regăsesc careva probe în acest sens.

Instanțele au respins cerințele privind contestarea actelor ca fiind tardive, fără a solicita pentru cercetare dosarul Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilite, pentru a verifica și constata cu certitudine dacă Ala Cojocari a participat la ședințele comisiei, sau i s-a comunicat despre hotărârile adoptate.

Mai mult ca atât, instanțele ierarhic inferioare la emiterea hotărârilor trebuiau să țină cont și de Hotărârea Curții Constituționale nr.16 din 12 iunie 2007, în care la pct.5 se menționează că, cetățenii care nu au fost despăgubiți integral, pot cere repararea prejudiciului în partea în care consideră că sunt îndreptățiți. Ala Cojocari a solicitat să fie despăgubită în partea bunurilor confiscate și anume roada de mere de pe 0,30 hectare de livadă, roada de viță de vie de pe 12 hectare, roada de grâu în pârg de pe 30 hectare, roada de secară în pârg de pe 25 hectare, roada de floarea soarelui de pe 15 hectare și roada de ovăz în pârg de pe 30 hectare, confiscate ilegal în urma represiunilor politice, în temeiul hotărârii din 10 octombrie 2012 a Judecătoriei Strășeni, primind răspuns la 5 septembrie 2016 (f.d.21).

În cazul în care bunurile nu s-au păstrat sau nu pot fi restituite în natură, fiind privatizate în condițiile legii, se recuperează valoarea lor în formă de compensație bănească sau de valori materiale, luându-se ca bază prețurile de piață, în vigoare la data examinării cererii.

Astfel, costul produselor agricole, al altor bunuri se stabilește conform prețurilor de piață, în vigoare la data examinării cererii.

Comisia identifică bunurile ce urmează a fi restituite și determină valoarea acestora, în baza documentelor ce atestă confiscarea, naționalizarea bunurilor sau scoaterea lor în orice alt mod din posesie, documente eliberate de arhive și de alte instituții abilitate, ori în baza altor probe legale.

În acest context, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție, studiind materialele dosarului reține că, Ala Cojocari în cererea din 18 august 2016 a solicitat examinarea cererii cu privire la achitarea compensației suplimentare în mărime de 381 400 de lei, pentru roada rămasă și care nu a fost achitată, potrivit hotărârii din 10 octombrie 2012 a Judecătoriei Strășeni.

În conformitate cu art. 12¹ din Legea nr. 1225-XII din 8 decembrie 1992 cu privire la reabilitarea victimelor represiunilor politice, cererile de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora prin achitarea de compensații sânt examinate de comisiile speciale create de autoritățile administrației publice locale a raioanelor, municipiilor Chișinău și Bălți, unității teritoriale autonome Găgăuzia, în al căror teritoriu persoanele reabilite au domiciliat la momentul reprimării. Cererea de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în orice alt mod din posesie ori de recuperare a valorii acestora se înaintează în decurs de 3 ani de la data

înștiințării persoanei supuse represiunilor despre reabilitarea acesteia și se examinează în termen de până la 6 luni din ziua depunerii.

Conform pct. 7 și 8 al Regulamentului privind restituirea valorii bunurilor prin achitarea de compensații persoanelor supuse represiunilor politice, precum și achitarea compensației în cazul decesului ca urmare a represiunilor politice, aprobat prin hotărârea Guvernului nr. 627 din 5 iunie 2007, cererea de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în alt mod din posesie ori de compensare a valorii acestora se înaintează în decurs de 3 ani de la data înștiințării persoanelor supuse represiunilor despre reabilitarea acestora. Cererea de restituire a bunurilor confiscate, naționalizate sau scoase în alt mod din posesie ori de compensare a valorii acestora se examinează în termen de până la 6 luni din data depunerii.

Data depunerii cererii la comisiile speciale se consideră data la care persoana reabilitată sau moștenitorii acesteia au făcut demers pentru recuperarea bunurilor sau a valorii acestora prin achitarea de compensații, cu condiția prezentării documentelor necesare. Dacă persoana reabilitată sau moștenitorii acesteia nu dețin toate documentele prevăzute în punctul 5 din prezentul Regulament, comisia specială recepționează cererea solicitantului, acordându-i termen pentru depunerea ulterioară a acestora.

Comisia specială de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilitate ale represiunilor politice, a respins cererea de recuperare a valorii roadei în sumă de 381 400 de lei pe motiv că dosarul nu conține probe elocvente despre suprafața terenurilor aflate în posesia familiei Botnari și nu sunt clare metodele de estimare a cantității.

În aceste circumstanțe, instanța de apel urma să solicite pentru cercetare dosarul Comisiei speciale de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilitate ale represiunilor politice și pentru a verifica dacă a fost acordat termen suplimentar Alei Cojocari pentru depunerea documentelor necesare.

Totodată, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că, decizia comisiei privind restituirea bunurilor, recuperarea valorii acestora sau achitarea compensațiilor poate fi contestată în instanța judecătorească. Litigiile pe marginea refuzului de restituire a averii, recuperare a valorii bunurilor sau achitare a indemnizației unice se vor examina de instanțele de drept comun, în ordinea generală, deoarece actul administrativ contestat vizează un drept patrimonial.

Cererea pentru repararea prejudiciilor cauzate în rezultatul represiunilor politice nu este de competența instanței de contencios administrativ, întrucât obiect al acțiunii constituie despăgubirea solicitată de la stat, în baza Legii privind reabilitarea victimelor represiunilor politice.

Prin urmare, instanța de apel trebuia să stabilească și să elucideze circumstanțele importante pentru soluționarea pricinii, or, apelul este calea de atac ordinară, devolutivă și suspensivă de executare, ce provoacă o nouă judecare a pricinii în fond.

Această cale de atac conferă instanței investite cu soluționarea apelului, pe lângă competența verificării legalității și temeiniciei hotărârii atacate și unele atribuții de judecată ale primei instanțe și se extinde asupra tuturor împrejurărilor de fapt și de drept ale pricinii. Instanța de apel urma să se expună pe fiecare motiv în parte.

Necesitatea remiterii cauzei la rejudecare este faptul că, la judecarea recursului împotriva deciziei date în apel, nu se administrează noi dovezi, iar erorile judiciare constatate mai sus nu pot fi corectate de către instanța de recurs.

Instanța de apel urmează să țină cont de actele procedurale care sunt necesare de a fi efectuate la rejudecare pentru a asigura judecarea corectă a pretențiilor înaintate.

În conformitate cu art. 130 Cod de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multiaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblu și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Conform jurisprudenței CEDO, instanțele de judecată, inclusiv instanțele de apel sunt obligate de a motiva hotărârile sale. În special, decizia instanței de apel trebuie să conțină circumstanțele cauzei, constatate de instanță, probele pe care se întemeiază concluziile ei referitor la admiterea sau respingerea acțiunii, alte chestiuni ce au fost soluționate în cadrul judecării pricinii, legea materială și procedurală aplicată speței, argumentele instanței în caz de respingere a unor probe prezentate de participanți, ș.a.

Instanța de recurs reamintește, că obligația de motivare a hotărârilor judecătorești își are izvorul în dreptul oricărei părți în cadrul unei proceduri să prezinte judecătorului observațiile și argumentele sale (CEDO, hotărârea Werner c. Austria din 24.11.1997), combinat cu dreptul părților și că aceste observații și argumente să fie examinate în mod efectiv (CEDO, hotărârea Van de Hurk c. Olanda din 19.04.1994), iar obligația de motivare a hotărârilor este singurul mijloc prin care se poate verifica respectarea drepturilor menționate anterior, piloni de bază ai dreptului la un proces echitabil.

Curtea a statuat că măsura obligării la oferirea de motivări poate varia în funcție de natura deciziei. Astfel, era necesar să se țină cont de diversitatea solicitărilor pe care le pot face părțile în cadrul examinării cauzei, ca și de diferențele din Statele contractante în privința prevederilor legale, a reglementărilor obișnuite, a avizului juridic și a prezentării și redactării hotărârilor – cu alte cuvinte, a tuturor circumstanțelor cauzei.

În același timp, instanța de recurs menționează, că motivarea care stă la baza deciziei trebuie să trateze separat fiecare dintre problemele punctuale ridicate de fiecare parte, cu excepția situației în care mijlocul respectiv de apărare era de natură să influențeze definitiv soluționarea cauzei.

Instanța de recurs indică, că fiecare parte a procesului trebuie să aibă nu numai facultatea de a-și face cunoscute elementele, pe care se bazează pretențiile sale, dar și aceea de a lua cunoștință și de a discuta orice probă sau concluzie prezentată instanței de judecată (CEDO, hot. Lobo Machado vs. Portugalia din 20.02.1996; hot. Vermeulen vs. Belgis din 20.02.1996).

Nu prezintă nici o relevanță dacă elementul susceptibil să conducă la o anumită decizie este adus în discuție de către părți sau sesizat din oficiu de către instanță, chiar și în această din urmă situație, judecătorul fiind obligat să impună discutarea lui.

În contextul dat, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție menționează că, obligația instanței de apel este de a verifica legalitatea hotărârii în întregul ei, independent de motivele apelului privind legalitatea hotărârii primei instanțe, în conformitate cu art. 373 Cod de procedură civilă, ținând cont de indicațiile instanței de recurs.

Potrivit art. 373 alin. (1), (2), și (5) Cod de procedură civilă, instanța de apel verifică, în limitele cererii de apel, ale referințelor și obiecțiilor înaintate, legalitatea și temeinicia hotărârii atacate în ceea ce privește constatarea circumstanțelor de fapt și aplicarea legii în primă instanță. În limitele apelului, instanța de apel verifică circumstanțele și raporturile juridice stabilite în hotărârea primei instanțe, precum și cele care nu au fost stabilite, dar care au importanță pentru soluționarea cauzei, apreciază probele din dosar și cele prezentate suplimentar în instanță de apel de către participanții la proces. Instanța de apel este obligată să se pronunțe asupra tuturor motivelor invocate în apel.

Ținând cont de imposibilitatea corectării erorilor judiciare și reiterând existența temeiurilor legale pentru a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră necesar de a casa decizia Curții de Apel Chișinău și de a remite cauza spre rejudecare în instanța de apel.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. c) și alin. (4) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se admite recursul declarat de Ala Cojocari.

Se casează decizia din 6 iunie 2018 a Curții de Apel Chișinău, în cauza civilă, la cererea de chemare în judecată depusă de Ala Cojocari împotriva Consiliului raional Strășeni, Președintele raionului Strășeni și Comisia specială de examinare a cererilor de restituire a bunurilor sau de recuperare a valorii acestora victimelor reabilitate ale represiunilor politice cu privire la recunoașterea ilegalității refuzului, anularea parțială a procesului-verbal și a deciziei, stabilirea și încasarea compensației suplimentare și încasarea cheltuielilor de judecată, cu trimiterea cauzei spre rejudecare la Curtea de Apel Chișinău, în alt complet de judecată.

Decizia nu se supune nici unei căi de atac.

Președintele ședinței,

Judecătorul:

Tatiana Vieru

Judecătorii:

Maria Ghervas

Nina Vascan

Iurie Bejenaru

Nicolae Craiu